

**Universiteit
Leiden**
The Netherlands

De man van 6 miljard

Neumann, F.; Visser, A.

Citation

Neumann, F., & Visser, A. (1987). De man van 6 miljard. *Bestuurskundige Berichten*, 2(1), 13-16.
Retrieved from <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233023>

Version: Publisher's Version

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233023>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

EEN MAANDJE ROTTERDAM

Door Marjolein Putter

In de zomer van 1986 moest ik mijn definitieve variantkeuze doorgeven aan de vakgroep. Ik koos voor de politicologische variant in Rotterdam, met het accent op internationaal bestuur. Uit Leiden was ik de enige die deze variant koos. Uit Rotterdam hadden nog vier bestuurskundigen deze variant gekozen.

Vanaf begin september moest ik twee keer per week naar Rotterdam. Wat reiskosten betreft, hakte dat er wel in. Bij de vakgroep vroeg ik om reiskostenvergoeding. "Reiskostenvergoeding? Nee, daar is nog niets over bekend." Nou, dan maar elke week f60 neertellen.

Dinsdagmiddag had ik een vak dat ze in Rotterdam AP noemen, ofwel Algemene Politicologie. Het was een aanschuifcollege bij derdejaars politicologen. We kregen dit van ene heer Lehning, die als een raket zo snel allerlei internationale en functionele verklaringswijzen over ons heen strooide.

Het ging me veel te snel en ik begreep er maar weinig van. Na afloop van college liep ik even naar de docent toe. Toen hij begreep dat ik bestuurskunde deed en uit Leiden kwam, trok hij een vies gezicht en vroeg wat ik eigenlijk kwam doen. Vervolgens mompelde hij dat ik maar wat extra boeken moest doorlezen. 's Avonds las ik stukjes uit de boeken. Het ging me echter allemaal boven m'n pet. Toen consulteerde ik mijn zogenaamde contactdocent. Hij zou met de heer Lehning gaan praten. Vier weken later was er echter nog niets veranderd.

Woensdagmorgen had ik een ander vak: macht en afhankelijkheid in het internationale politieke systeem. Ook dit was een aanschuifcollege bij derdejaars politicologen. Ik vond het wel een aardig vak, maar had het gevoel dat ik toch iets miste, dat die politicologen al veel verder waren. Elke avond worstelde ik me moeizaam door de literatuur heen.

In november zou er weer een nieuw college beginnen, ditmaal over internationale organisaties. We zouden dan zes colleges meepikken bij de juridische faculteit. Dat betekende dus weer aansluiten bij derdejaars rechtenstudenten, iets waar ik eigenlijk weinig zin in had, aangezien dit ook wel weer aansluitingsproblemen op zou leveren. Dit is volgens mij ook het probleem waar het hier steeds om draait: er wordt gezegd dat je zo naar Rotterdam over kunt stappen, dat dit geen enkel probleem oplevert, maar m.i. zijn er toch nog grote leemtes en mis je aansluiting (ik praat hier alleen over mijn variant). Dan is er ook nog het feit dat het heen en weer reizen naar Rotterdam je een aanzienlijke smak geld kost.

Half oktober ben ik overgestapt naar de sociologische variant in Leiden, met het accent op ontwikkelingsbestuur. Dit bevalt me een stuk beter. ●

EENZIJDIG? IN DE VOLGENDE B.B.
BESTEDEN WIJ UITGEBREID
AANDACHT AAN ALLE VARIANTEN!

DE MAN

VAN 6

MILJARD

Door Frank Neumann
en Adriaan Visser

De stormen zijn wat gaan liggen rondom de persoon van de huidige directeur-generaal van het ministerie van Onderwijs en Wetenschappen: Dr. Roel in 't Veld. In april van het afgelopen jaar was dat wel even anders: hij haalde elk universiteitsblad en vele kranten. Moest hij nu wel of niet buitengewoon hoogleraar Bestuurskunde worden in Leiden? Eind 1986 werd hij opnieuw veel genoemd in de pers: dit keer ging het over de bezuinigingen, de operatie "Krimp en Groei". We gingen met hem praten en noteerden zijn uitspraken. Een gesprek over zijn werk.

Over zijn functie: "De functie van de directeur-generaal is leiding te geven aan het directoraat-generaal en dit is belast met de

beleidsontwikkeling en de beleidsuitvoering ten aanzien van het hoger onderwijs en het wetenschappelijk onderzoek. Het wetenschappelijk onderwijs kent twaalf universiteiten en één open universiteit, die in beheer zijn van het ministerie van onderwijs en wetenschappen, en de universiteit van Wageningen, die beheerd wordt door het ministerie van landbouw. Op het gebied van wetenschappelijk onderzoek zijn werkzaam de grote organisatie Z.W.O. (Zuiver Wetenschappelijk Onderzoek) met een budget van ongeveer 250 miljoen gulden en een groot aantal andere onderzoeksinstellingen tot een bedrag van ongeveer 300 miljoen gulden, zodat het totale budget waarvoor ik verantwoordelijk ben ongeveer 6 miljard gulden bedraagt. Het grootste budget hebben de universiteiten en de academische ziekenhuizen. Het totaal aantal werknemers in die sectoren is ongeveer 80.000 en het aantal studenten ongeveer 400.000, waarvan 160.000 studenten in het wetenschappelijk onderwijs."

Roeland Jaap in 't Veld.
's Gravenhage, 20 juli 1942.
Studeerde rechten in Leiden,
waar hij in 1975 promoveerde
op het proefschrift 'Meer-
derheidsstelsel en welvaarts-
theorie'. Van 1969 tot 1977
was hij beleidsfunctionaris
aan die zelfde universiteit
op het gebied van planning,
budgettering e.d. In 1977
werd hij hoogleraar bestuurs-
kunde aan de Katholieke
Universiteit van Nijmegen.
In 1982 verliet hij deze
universiteit om directeur-
generaal voor hoger onderwijs
en wetenschappelijk onderzoek
van het Ministerie van Onder-
wijs en Wetenschappen te
worden.

Over het werken met een ambte-
narenapparaat: "Je bent eigenlijk
nooit op de hoogte van alles.
Ik had al enige ervaring opgedaan in
dit onderwerp (het ministerie), o.a.
toen ik hoogleraar was in Nijmegen.
Mede daardoor was dit ministerie mij
niet geheel vreemd.
Mijn eigen organisatie, het directo-
raat-generaal, heb ik in een jaar
heel behoorlijk leren kennen. Het
ministerie als geheel is zo omvang-
rijk dat je dat eigenlijk nooit
leert kennen".

Over zijn eventuele benoeming
als buitengewoon hoogleraar
bestuurskunde in Leiden: "De
feiten zijn als volgt; de heer van
Braam en de heer Rosenthal hadden
mij om een gesprek gevraagd. Ze heb-
ben dat gesprek hier gevoerd en heb-
mij toen gevraagd of ik er iets voor
voelde om onbezoldigd buitengewoon
hoogleraar te worden. Ik heb daarop
geantwoord dat ik daar best iets
voor voelde.
Ik heb toen het gevraagde curriculum
opgestuurd en toen een hele tijd niets
meer gehoord. Daarna begonnen er, als
eerste in het rötterdamse universi-
teitsblad Quod Novum en daarna in de
landelijke pers en het Leidsch Dag-
blad berichten te circuleren dat er
mensen waren die vonden dat die benoe-
ming maar niet moest gebeuren. Ik heb
toen kennis genomen van de brief die
7 hoogleraren hebben geschreven, waar-
in deze hun bezwaren kenbaar maakten,
en ik heb toen maar eens opgebeld om
te vragen wat er nou eigenlijk aan
de hand was, en ontdekte toen dat er
ook het een en ander had plaatsgevon-
den in de faculteitsorganen, en dacht
toen bij mezelf dat als het met zo-
veel gelazer moet dan hoeft het voor
mij niet.
Daarna heb ik een briefje geschreven
dat ik ervan af zag. Zo zijn de feiten".

"Op de vraag of deze functies verenig-
baar zijn zou ik willen antwoorden:
oordeelt u zelf maar, er zijn proce-
dures voor. En het is ook al veel va-
ker gebeurd: de huidige secretaris-
generaal van economische zaken is in
Rotterdam buitengewoon hoogleraar,
de secretaris-generaal van volks-
huisvesting is buitengewoon hoogle-
raar en de directeurs-generaal van
milieuhygiëne en volksgezondheid
zijn buitengewoon hoogleraar."

"Er groeien natuurlijk
ook een heleboel dingen"

"Ik vind het een prima zaak als meer
mensen die ook ervaring hebben opge-
daan in het bedrijfsleven en/of de
overheid voor een deel van hun tijd
bijdragen aan het universitaire on-
derwijs: dat is iets anders dan dat
je ze iets te zéggen laat krijgen in
de universiteit.
Ik zou het desastreus vinden als het
bedrijfsleven of de overheid de uni-
versiteiten ging besturen, maar dat
mensen die ook elders hun sporen
hebben verdiend bijdragen aan het uni-
versitaire onderwijs lijkt mij buiten-
gewoon nuttig.
Was ik wél buitengewoon hoogleraar
geworden dan had ik graag in mijn
colleges de op sommige gebieden zo
abstracte theorie gereflecteerd aan
de praktijk, aan wat er echt gebeurt
in de wereld."

Over de recente bezuinigings-
voorstellen: "Het zou mij lief zijn
als u zowel de bezuinigingen als de
expansie volgde, want er groeien na-
tuurlijk ook een heleboel dingen.
We spreken over een bedrag van 130
miljoen bezuinigen, dat is 4% van het
totale budget, en een groei van 2%,
dat maakt dus 2% te bezuinigen in 4
jaar.
De vraag was waar moet je groeien en
waar moet je krimpen, en hoe?
De minister heeft eerst aan de univer-
siteiten gevraagd of zij de bezuini-
gingen zélf wilden invullen, maar die
zeiden: "Doet u het zelf maar".
We hebben toen een paar criteria op-
gesteld, ook omdat we toch eens nauw-
keuriger wilden gaan kijken naar de
arbeidsmarkt en naar de efficiency,
en daarop is toen een aantal voorstel-
len gebaseerd, welke zijn voorgelegd
aan enkele externe adviseurs. Deze
hebben hun adviezen gegeven en er is
toen een beetje aan de plannen veran-
derd. Daarna zijn de plannen voorge-
legd aan het parlement en daar bespro-
ken. Ook zijn ze besproken met de uni-
versiteiten. We gaan nu de zaak afron-
den".

**Bezwaar tegen
benoeming
In 't Veld**

In 't Veld

Na kritiek professoren

In 't Veld

baan bij overheid

**en
hoogleraar**

**kandidaat
niet langer**

**In 't Veld ziet
af, Terugtocht
generaal'**

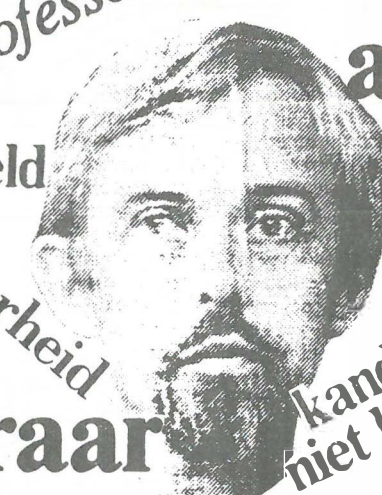
**mag studentengeen
mores leren**

een gevaar

voor

benoeming

bij bestuurskunde

"Het loopt nu allemaal erg hard met bestuurskunde"

Over alle reacties op de voorstellen in de pers en de aanvallen op zijn persoon: Het vervelende is dat je je niet kunt verweren. Ik heb wel eens wat teruggeschreven in de Volkskrant als reactie op een stuk van Prof. Schuyt, maar verder heb ik mij onthouden van repliek want je kunt wel bezig blijven. Wat kun je doen? Ik heb het allemaal door juristen laten onderzoeken. In Nederland geldt het principe van hoge bomen vangen veel wind en klaar is Kees. En: liegen mag; de enkele leugen is niet strafbaar. Leuk is het niet".

Over de positie en het niveau van de nederlandse universiteiten: "Ik denk dat wij in Europa helemaal geen slecht figuur slaan. Er is net een boekje verschenen waarin, ik denk terecht, wordt gesteld dat het gehele nederlandse wetenschappelijk onderwijs tot de top 3% van het Amerikaanse behoort. Ik ben niet pessimistisch, alleen vind ik dat we veel te provinciaal zijn. We hebben veel te weinig internationale ervaringen. Je moet netwerken bouwen voor internationale uitwisselingen".

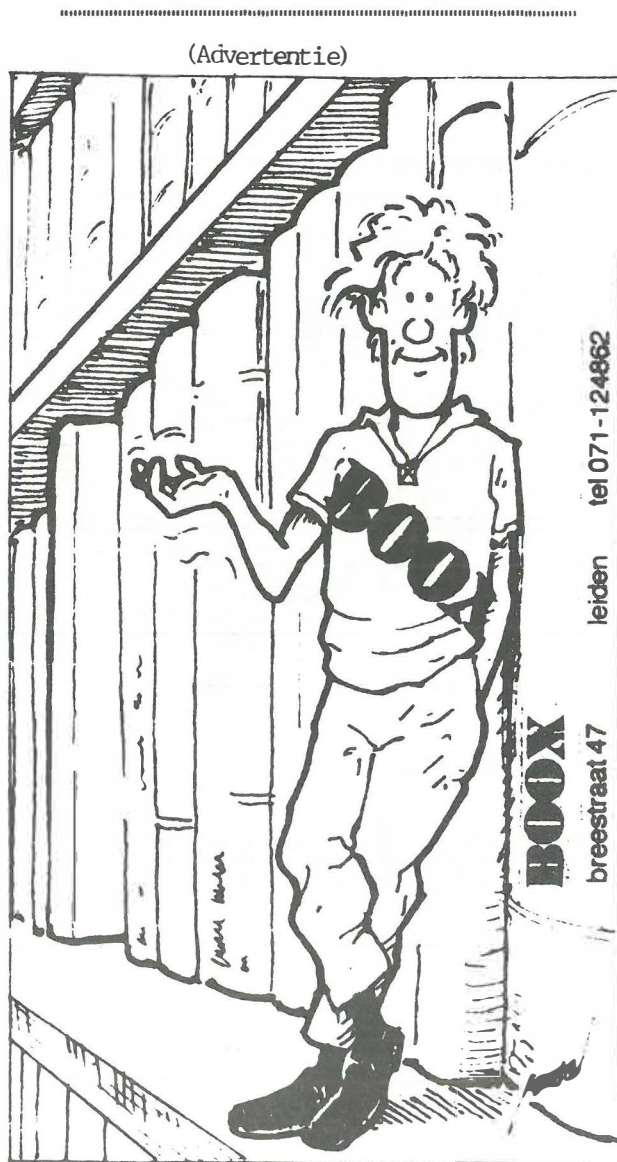
Over de Nederlandse Academie Voor Overheidsmanagement, de NAVOM, in Leeuwarden: "Deze opleiding en de academische moeten elkaar aanvullen; een meer instrumentele opleiding in Leeuwarden en een meer theoretiserende opleiding aan de universiteiten. De opleiding in Leeuwarden zou een zwaarder accent moeten leggen op praktische beleidsanalyse, op overheidsfinanciën en op informatica, en de de universitaire opleidingen moeten ook nog wat nadenken over staatsrechtelijke verhoudingen en over maatschappelijke veranderingen in theoretisch perspectief.

Ik denk dat ze complementair zijn. Het worden pas concurrenten als het fout gaat met de missie van een van beide.

Het loopt nu allemaal erg hard, de aantallen studenten zijn een beetje onnatuurlijk.

Als de bestuurskunde opleiding een hoge kwaliteit houdt, dan zal deze in staat zijn de concurrentie aan te gaan met de economen en de juristen, die ook solliciteren naar dezelfde positie in de publieke sector".

Over de toekomst: "Het stikt van het talent. De studenten werken erg hard, echt ik ben heel optimistisch".

"De trein staat op het juiste spoor, maar de weg is nog lang"

"(...)Maar waar ik niet voor ben, is het functioneren van de zgn. vierde macht, de ambtenarenlobby die eigen politieke doelen nastreeft en daarin soms buitengewoon succesvol is. Ik had zelf het 'voorrecht' met weinig gevallen geconfronteerd te worden. Wanneer het gebeurde, heb ik dat als buitengewoon hinderlijk en teleurstellend ervaren, omdat het een smet werpt op het blazoen van loyaliteit en betrouwbaarheid waarmee Nederland gezegend is."

Door Bas Berwers

Citaat uit "Gast in eigen huis", het boek waarin Pieter Winsemius terugkijkt op vier jaar Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer. Met name het milieu staat centraal in het boek, maar meer nog dan dat het management op een departement als VROM. Bovenstaand citaat illustreert aardig dat, wat de lezer tussen de regels door op kan pikken aan informatie (uit de praktijk!) op het gebied van management, bestuur en ambtenarij.

"Wat hier voorligt is een goed leesbaar boek over de strategie van bestuur, over de vraag hoe problemen structureel aan te pakken", dat schrijft premier Lubbers in zijn voorwoord. Met dat leesbare zit het inderdaad wel goed. Winsemius beheerst de normale mensen-taal en mocht er een vaktem de revue passeren, dan legt hij deze helder uit of illustreert hem met voorbeelden. Echter, hier en daar lijkt het mij voor de geïnteresseerde leek (op wie Winsemius zich, dacht ik, toch voornamelijk richt) iets te technisch worden. Een voorbeeld daarvan is het betoog over de 'beleidslevenscyclus', direct al in het begin van het boek. Winsemius bedacht deze term om aan te geven, dat vanuit de managementoptiek de meeste beleidsvraagstukken een zelfde levenscyclus doorlopen. Deze cyclus omvat vier fasen: signale-

ring en erkenning van een probleem, beleidsformulering, oplossing van het probleem en beheer (het waarborgen van het bereikte resultaat). Een duidelijk verhaal en bijzonder belangrijk, aangezien er in het hele boek naar teruggegrepen wordt; edoch, de eerst hoofdstukken vormen door hun theoretische karakter een nogal taaie hap. Gelukkig wordt het in de laatste hoofdstukken allemaal wat minder abstract. De hoofdstukken over de nationale en internationale aanpak van milieuproblemen spreken zeker tot de verbeelding, vooral door de op de actualiteit inspelende voorbeelden (Tsjernobyl!).

Bestuurskundigen kunnen in ieder geval hun hart ophalen aan Winsemius' verhaal. Zoals gezegd, de ambtenarij wordt regelmatig onder de loep genomen. Van eminent belang in dit kader is het negende hoofdstuk, waarin Winsemius enkele handreikingen doet ter verbetering van de ambtelijke cultuur. Hij pleit daarin voor meer lange-termijn-beleid, meer samenwerking binnen en buiten de departementen, het vermijden van formalisme en risicomijdend gedrag en een (met name in de beheersfase) terughoudende opstelling van de overheid.

Al met al geeft "Gast in eigen huis" een goed beeld van wat tussen 1982 en 1986 op milieugebied bereikt én nog te doen is. Ofwel, om met de auteur te spreken: "De trein staat in Nederland op het juiste spoor, maar de weg is nog lang". En: "Dit betekent in essentie, dat het milieubeleid zich moet richten op het bevorderen van die eigen verantwoordelijkheid van ieder van ons voor zijn of haar eigen handelen (...): het je gedragen als een gast in eigen huis".

*Pieter Winsemius. "Gast in eigen huis. Beschouwingen over milieumanagement." Uitgeverij Samsom H.D. Tjeenk Willink, Alphen aan den Rijn, 1986. ISBN 90 6092 2352. f 44,50. Verkrijgbaar in de boekhandel.